

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Seder Rav 'Amram Ga'on z.l.

Amram ben Sheshna

<אָאָג > אַנשש ןב םרמע

Warszawa, 625 = 1865

ץבעי םהרבא יתאמ םינוקתו תורעה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9764

הערות ותקונים

מאתי אברהם יעביץ

דף ב' ד"ה ולאחר כו' שתי שעות. משמע דעת הסר"ע לפרש דברי ר' יוסע עד החלה שלש שעות. דסיינו סוף שתי שעות ביום, וסקורא מאן ואילך, סיינו מתחלה שעה שלישית ואילך, לא ספסוד סכרות. והנה מנאנו סעד לדבריו מדאמר (ברכות דף ג' ע"ב) שית דליליא ותרתי דיממא סה תרתי משמרות ע"ש. וכן הוא דעת סר"א ומרינו שנתה סכס"ס מיימונית ס' ק"ש פ"א, אלא דקס דחס דבריטס, וגם פסקין לסכסס זמן ק"ש עד סוף שלש שעות:

דף ד' ע"ב שורה שניה. ז"ל וסני אמר רב נחשון ריש מתיבתא כריעות שכורעין וכו', הכל דבור אחד. וכן הוא בעור ס' נ"ו וכו' אורחות חיים:

שם והללו חמש כריעות כנגד ד' שעות וכו'. מה שפגים המעתיק מסכס"ס דנפסיס, מנאחי מפורש בעור שם. ועיין מהר"ח במקומו שהעורר על מנין החמשה שעות כפסוק סוס. אלא שגם ג"ס ע"ס, וז"ל ג"ס שמי וס' נכחות סרי ס'. ע"י"ש. אמנם כספר אריות חיים הגירסא ד' כריעות כנגד ד' שעות כפסוק. ולפ"ז לא חשיב נכחות מפני שאינו אלא כנוי, וכטעם מהר"ח:

דף ט"ו, ד"ה וכשמקץ. סמולל בע"י לא אמרן אלא דזימנין משו וזמנין לא משו אכל. משו ולא משו לית לן כס. לפיטו הגירסא נשבת דף ס"ב ב' לא אמרן דלא משא כלל וכו', וכן פירש"י בסוטה דף ד' ב' ד"ס סמולל וז"ל שאוכל תמיד בלי נטילת ידים עכ"ל. והנה לגירסת הסדר"ע חתוך נפשיעות קושית סה"ו בסוטה שם, דנשבת מיידי דזמנין משא וזמנין לא משא ע"כ עונשו דכא לדי עניות. וס"ח דסוטה כשאוכל תמיד בלי נט"י חתוך עונשו ועקר מן העולם:

דף ט"ו ע"ב ומאן דעאיל אליבוי דרכין דתתא וכו'. הלשון מנוגגס קת, ונראה לפרש כוונת הספר כן. הא דסקלי וערי רב זכיד ור"ש אינו כ"א כהא ומנא כססס מברכיס כפחות מעשרס, אס עונס אחריסס ברוך בלא שם. אכל אס המברכוס מעשרס ולמעלס שאומרים נכך אלסינו, עונס גס הוא ברוך אלסינו, וזו היא דעת סס"ג. סוכא כחוס' ברכות דף מ"ב ב' וכש"ע ס' קל"ח. ולפי זס מה שכתב וזו מפרשינן לס למתא וכו' חזר אלמעלס, כלומר זס שאמרנו הוא רק על איג מעלמא [ז"ל דעאל] גבי דקא מברכין כסמ"ז א' בג' אינון עד פחות חד מעשרס. [אכל] אי אשכח למאן דמברך נכך לאלסינו וכו' וכמו שכתבנו. אלא שגם עוד עעות כספר וז"ל רב זכיד אמר ברוך הוא ומנוכך, וכן בגמרא שם לא חכר ס' כלל, וככלות סממנ"ס סעתיק כפירוש ברוך הוא ומנוכך. וסיכי תמנא יוכיר אליג מעלמא שסס כמקוס סממברכיס עמנ"ס כססס פחות מו' אינ"ס מוכיריס:

דף י"ח ע"א ד"ס ומאן דמספקא לים וכו' עד וסלכתא סדר. לכאורס קשס שאינו פושט כ"א על תלס כ"ש ואמת ויטיב. שכו לן עדיין כרסמ"ז וברכת שנעת סמיניס: אולי חזר הוא וסלכתא סדר אכולו, ופשט לים ברכת סמוזן וברכת שנעת סמיניס [שלדעתו גס הוא דאורייתא] מכסיא שמעתתא שחזר לכרך מספק:

דף כ' ע"ב כחחנה גרו דמשי, חמרטר וחמר לבבי וכו', נראה שז"ל חמרטר וסטר, עס"ס סמר משחדך כשרי:

דף ל"א ע"א מוסתח הגאון אהס סכדלת כמו סכסוס סרמנ"ס ז"ל, אלא מן מלת כסס סוססחות שעות. ועיי' באורחות חיים. וכבר נשאו ונתנו סרכס ככסס וז סרש"ל וסלכות וסס"ז. וסיס נראה נסון לפי נוסחתנו שאנו אומרים אהס חוננתנו לבלי לאמר כלל אהס חוקן, כי הוא כפל לשון כ"ס. אלא שכבר סמנסג פשוט לאמר גס אהס חוקן גס אהס חוננתנו, עיי' שו"ע אור"ח ס' רנ"ד כע"ז שם כסס סכ"ח ז"ל עסס סכסל, ולפע"ד אהס חוקן לאהס דעת ומלמד לאנוג בינ"ס מוסכ על כל בני אדם ככלל כוכרי ישראל, כאשר כולס יס לסס חלק כבינת אנוג ועל כולס סופיע אדון כל סבריות כסדר גאוונו ויפח כאלס נמת רוח מכינתו וימלאס דעס וסכסל, אלא כסמונא"א ש"ק סוסספו סמיכדיס סלמלוס לסכת ססכלות שאנו מוכירין ככרסס וז, לכוכיר גס זס ססכדל שחוקן אוחנו מדע קורקו וילמדנו לעשות חוקי ראונו, ואידי דכשי למימר בין ישראל לעמים סוכיר גס אה זאה:

דף ל"א ב', ומביאין לו כוס ואבוקה של אור ומנדין וכו' עד ויבי לי לישועה. כל כענין כזה כונא כבוד סי' רנ"ט, ומס' שלא הזכיר כאן ברכה בשמים, אולי מפני שאין לריך לחזור אחריהם. ויכול להיות ששמוע ע"י המעתיקים: ושר של שכהר יש קוראים אותו פוחה וי"א פרטה נקי"ח מכפר מאה. וגמטריא של מיקאל מאה ואחד. ולפיכך לזכרון על המאמר אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים למי ששונה פרקו מאה ואחד, וארבע מאה מאה קורטיל מאה כס' השמות כ"י לברמ"ז וז"ל פורה הוא שר של שכהר וסודו וכו', ומשניעים אותו בשם ארמיתם רומים מיימם [אולי ג"ל גם ימם] מס' ס', והוא שם אדם בליעל הולך ומתמעט. וז"ש פורס דרתי לברדי גי' הנדלה משם מהר"ו עכ"ל. ובסודרים שלנו מנאחי ארמיתם וכו' כמ"ך. וכתב בגאון יעקב כס' עמודי שמים שלו כשנעוה אין אנו מוכיני לומר כלל שומר נפשו ירחק מהם עכ"ל, וכלי ספק מחוסר גם לסדר"ע בזמן מאוחר:

דף ל"ב א', וכן שמענו מרכותינו שמוזה לעשות כן, כלומר שיירי מזה מעבדין אח' הפורענות. האי כלומר אינו מוכן כלל וכן בעור שם אינו, וז"ל לפי ששיירי מזה מעבדין וכו':

שם ע"ב. ומי שרין לעשות מלאכה כמזאכי שבת וכו'. כל זה מוכח בעור שם, ועיין ב"י:

דף ל"ג ע"א. עיי' בכג"ה שם. ולי נראה כי מתחלה התקינו התפלה הזאת יחי רגון גם מי שעשה נסים לאמרו בר"ה עגמו, ולהכריז בלבוש שיהיה סקבע החודש. כמו שהיה המנהג בזמן שקדשו עפי' הראי'.

שכיו אומרים ברכה על הכוס, ועוד ברכה אחרת, בה הדוד לכו' הסוד אשר מלא רוח חכמה ותבונה בלב חכמים והודיעם בינה לעתים, לקבוע חדשים ומועדים, אח"כ התפללו על הקומת ירושלים, התגלות אליה, וביאת המשיח, על קיום תלמידי חכמים, ועל רבוי בשורות טובות וכו', ועל כל דבר ודבר עמו הקהל אמן. אח"כ הכריזו מקודש החודש מקודש. בר"ה וכו'. כמו שהובאו הכל כמס' סופרים פרק י"ט. והנה יודע כל חכם לב כי מוסח הים"ר שמוכח כאן כולל ממש עמתי התפלות הנ"ל בשני לשון. וכן נראה לאמרו בר"ה עגמו כמו שאמרו בזמניהם **מקודש החודש מקודש**, בר"ה. וכלי כל ספק הזכירו גם הם שם החודש, אלא שבכל סידורי ספרד מנא' הים"ר בשבת שלפני ר"ה שמכריזין בו החודש וכן הוא באבדור"ס, ולא ידעתי מאין יצא המנהג להכריז החודש בשבת שלפניו. אולי מפני הטעם והגלות לא ה' להם בזמן מן הזמנים בחי כניסוח קבועים להתפלל בהם בלבוש כל ימי השבוע הקנו להכריז החודש בשבת שלפניו, עכ"פ מה שהומרים במנהג אשכנז כי רגון כללו ביום ב' וכו', אין לו מקום כלל. אבל בא ע"י גלגול מר"ה רק כהרוו האחרון אחינו ב"י נוסף אח"כ, וכן באבדור"ס אינו מוזכרו. והאשר עוד לאשר קרא איזה חזן הכנסה לשון שכתוב כאן מקדש וגולל ספר ואומר יחי רגון וכו', הנהיג לאמרו אחר קריאת החור"ה כ"י וכו' מכלי שם לב שאינו ענין רק בראשי החדש. והתייבש עוד שאמרו אין אומרי' (תחת אשר בראשונה יסוד לאמרו דווקא בר"ה וגם בשבתות) אחת ביום שאין בו חתונות. כיצא בהם מנינו נוסחות תפלות ברכה ופיוטים שמתקן ממקום למקום, וכל רואיהם לא ימרום. בלי דעת מה ראשיתם ותכליתם. ולרוב ישארו הדברים קהומים:

שם, מי שעשה נסים וכו' וישיב בנים לגבולם. הוא יעשה וכו' לנו ולכל ישראל.

בסימן טוב יהא לנו ר"ה פלוני. הקב"ה יחדשהו וכו', כ"ל, וכן הוא באבדור"ס:

דף ל"ד א', הוכרנו לפניך מוסף שבת וכו', מוסח זה כונא כשיורי ברכה מהגאון חיד"א בשם הסדר"ע ג' ואללנו הנוסח לאמר במקום זה. זהו קרבן שבת וקרבן יום כאמור. אולם בשבת ור"ה נוהגים ברכה לבלי לאמרו. וכן אינו ברוב סי' מדויקים. והטעם מפני שכן מוסף שבת ור"ה סמוכין זה אלל זה בחור"ה ע"כ אין להסתיק ביניהם, ודעת ברכה לבלי לאמרו כלל גם בשבת וי"ט, עי' אבדור"ס, וזה לשון התניא מה שכתוב בסידורים זה קרבן שבת וכו' מנאחי בשם רבינו שלמה ז"ל שאין ראוי לאמרו, לפי שדברי הסופר הוא לסודיע שכל זה שכתוב אינו קרבן יום אחד אלא קרבן יום פלוני וכו', ואלא כמו שסיים קרבן שבת יחיל מיד קרבן המאורע ולא יסתיק ביניהם לפרש זה קרבן וכו' עכ"ל. ולי נראה להכריע ביניהם שמעיקרא לא הוקבע הנוסח זה קרבן וכו' לאמרו כ"א בשבת חוס"מ או בשבת וי"ט האחרון של פסח דווקא, מפני שפסקי קרבן המוסף מתחילין ימוסקרנה. ואם לא נפסקי בין קרבן מוסף שבת לשל פסח, משתמע שחזר הכל גם וסקרנתם על זביות שבת שקראנו בתחלה. ע"כ בעוב טעם התקינו שיכיו מפסיקים ביניהם ואומרים זה קרבן שבת, כלומר עד כאן, ומכאן ואילך קרבן המאורע כאמור וסקרנתם. לא כן בשאר ימים טובים או בר"ה שחלין בשבת שאנו מזכירין בפסקי מוסף יום המאורע. ומתחילין בר"ה ובראשי החדש. בימים הראשונים ש"פ ובהודש הראשון. בשבועות וביום הבכורים. בסוכות ובחמשת עשר יום, וכן וביום שמי שלשי וכו', וכן בר"ה וביום הכפורים. ואין שום מקום כלל לעשות המכר אין לריך לכל

הערות ותקונים

הסופסוף כ"ח . והרבה אך לומר הוא משגגה כמעתיקים והמדפיסים שלא ידעו עיקרו של דבר :
 שם א"א חרש עלינו וכו' א"א רצה וכו' . כן הוא גם בנוסח החפלה של הרמב"ם ז"ל . ומש שיש לדבר
 כזה מעטן סמיכות מעין החימה סמוך לחימה עיין בחקרי לב סי' ע"ג :
 דף ל"ו א' . מוזילין שתי תורות וכו' . עיי' בדף מ"א ב' ובהערה קס , מסגשן שכתוב קס משמע שזולתו כחלה
 רק סדר אחד ושגמרו הקריאה הראשונה חזרו וזולתו אחר למעטור , חולם מלשון כאן נראה שאין
 סדר מוכרע :

שם ע"ב . מה שכתוב ואם כחה מותר להדליקה . כוונה שאין לרוך לעשות פחילות חדשות בכל לילה אבל מותר להדליק
 כמה שנשאר מאחזול וכן עד כמה פעמים עד שיכלה וכו' . עיי' שו"ע או"ח סימן תרע"ג ס"ק ד'
 ובאגודה"ס בשם רבינו גרשון בר' שלום : שם ושמוס ימי חוכה מותרים במלאכה אמר רי"ל כו' עד באותו סגס ,
 כ"ל , והשאר ע"ס , כן נראה לפע"ד :

דף ל"ו . ולא אמרין האל דהא אמרין ה' אלטינו . יש מקשים הלא כבר נזכר שחמך וכבר נזכר חזון וכן כבר נזכר
 סעוד והמטיב דברה"ו ג"כ חומרים האל אחר ה' אלטינו . ונראה שאינו דומה כלל זה לזה , דכנה כל
 זכרה שפוחה כבר נזכר וכן גם חלקים , ה' הזכרה ה' ומלכות , שהוא ענין נשאל במאמר , וכו' עיין הדבר בעצמו שעליו
 נתיסרה הזכרה , או שאל במאמר , ויש מעטע ארוך ומעטע קצר בכל אחד משני החלקים הללו . אשר ע"כ ח"ל למה
 מוזכר בג' זכרות ה"ל האל אחר שכבר הוזכר ה' אלטינו , משני סך הוקבע להאריך בשבחי וחוארי ה' המוכרך , משא"כ
 בזכרה שלפניו שלא חשו הכמים להאריך בה בחלק הזכרה חוארי ה' , למה יתווד לאמר האל , אם לא שחזור על
 הרב את ריבנו שהוא נשאל במאמר , וגם זה ודאי אך לומר כי די כמה שזכיר ה' אלטינו . ולפי זה מאן דגריס
 בזכרה סעוד והמטיב אל שכל יום וכו' אינו אלא עושה , דהא כבר הוזכר ה' וכל החוארים והזכיר גם האל באותו
 למה לך , וכדברים נכוחים למטין . עיי' או"ח קפ"ט בט"ו קס :

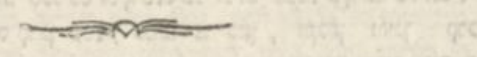
דף ל"ט ומכרך וכו' לחל מזה . כתוב באו"ח ח"ל וכתב רב עמרם ז"ל כשדורו שמכרכין לחכול מזה ולאכול מרור בלמ"ד ,
 וכ"י דעה הרמב"ם ז"ל לפי הכלל שכתב בה' זכרות שכל מנהם שחוכה עליו ותכונן להזיח עמו ולהזיח
 אחרים שמכרך בלמ"ד לעשות , וכ"כ הראב"ד והרמב"ן והרא"ש והרשב"א ז"ל ע"ל . והנה הרמב"ם ז"ל בה' חמ"ו פסק
 לברך על חבילת מנה וע"א מרור , וכבר הקשו עליו שבוחר לכללו ככלכות זכרות ע"א ע"ש ככ"מ . והגאון חק
 יעקב נבי' ח"ב כתב לתרוז מקום שהוא לשון המקרא על מנות ומרורים יאכלוהו ע"כ פסק לברך בעל . ובמחלה מבי'ת
 זכרים אלא אין להם שחר כלל , כי על שכתוב חזר על הפעל יאכלוהו , וממש במקום עס . ועל שכבר נזכר מוסב על
 ולונו , וכמה רחוקים מאוד זה מזה כמובן :

דף ל"ט ע"א . ונאמר לפניו הללויה . הללויה הללו עבדי ה' עד אם הבנים שמחה
 הללויה . בצאת ישראל עד למעיו טים . ברוך אתה ה' וכו' . כ"ל :

שם ע"ב . ונוטלין ידיהם . כל לשון הסדר מן ונוטלין עד אלא בפסח שכתבה , הוא מגומגם . וכשנשים מרחקים
 על פניו . מעורב משאלה ותשובה גם יחד , ומשני שספרן מרובה על העומד לא חששו לחקנו . כל
 קורא בספר יכור לו דרך הישרה לפניו , ואם יעלה נידו יסקל המכלס לנאם אחריו :

ח"ב

דף נ"א ע"א ינא ועשה את חילו ואת חיל העם וכו' זאת פר העולה ואת שבעה כפשים חמישים כו' . כעין זה
 נמלא ג"כ בסדר סעודה במחזור שלנו המתחיל חמין כח . ועיין בביאור קריאוי מועד להרא"ף
 שספסם שהוא דלא כמאן , לפי מוסחתנו במחל , ע"ש שכתבנו יחורנו גם הדברים כאלן , ומסיים שם , אך כל
 זה איננו שום לי לכוונת השיעוט שלא חלוצה דהלכתא :

מחזור קריאוי מועד להרא"ף . שכתבנו יחורנו גם הדברים כאלן , ומסיים שם , אך כל זה איננו שום לי לכוונת השיעוט שלא חלוצה דהלכתא .